

Schiermonnikoog biedt niet de stikstofoplossing voor Nederland

Posted on 14 december 2024 by Gastauteur

*Door Joost Schepel**

Op Schiermonnikoog hebben de boeren in 2021 het aantal melkkoeien met 38% verminderd om zo de stikstofemissie en -depositie op het eiland te laten afnemen. Dat percentage komt aardig in de buurt bij de door D66 gewenste halvering van de veestapel in Nederland. Een Friese gedeputeerde noemde het initiatief een voorbeeld voor Nederland. Desondanks bleek uit metingen in 2023 dat de stikstofbelasting op het eiland niet was afgenomen, maar integendeel juist was toegenomen, reden voor vraagtekens bij dit project.

Nationaal Park

Na de oorlog heeft de Nederlandse Staat het eiland Schiermonnikoog geconfisceerd van de vorige (Duitse) eigenaar. Sindsdien was het eiland in beheer bij de Dienst der Domeinen en werd het nog in belangrijke mate agrarisch gebruikt. Rond 1960 waren er nog meer dan 25 boeren actief op het eiland. Van de delen die niet

agrarisch gebruikt werden maaide, plagde en verbrandde Domeinen jaarlijks met behulp van boeren grote oppervlaktes om verruiging tegen te gaan. Dit cultuurlijk beheer veranderde na 1989.

Sinds 1989 is het eiland Schiermonnikoog een Nationaal Park, door de Staat voor een symbolisch bedrag voor 99 jaar in erfpacht gegeven aan de Vereniging Natuurmonumenten. Alleen het dorp, het gebied direct ten noorden ervan en de Banckspolder vallen niet onder het natuurgebied.

Het gehele Nationaal Park Schiermonnikoog is ongeveer 5400 hectare groot. Het zo minimaal mogelijke beheer van het gebied door Natuurmonumenten is gericht op dynamische processen. Ondanks een extensieve begrazing door vanuit Spanje geïmporteerde Sayaguesa runderen is het natuurgebied in de afgelopen 35 jaar sterk verruigd en dicht gegroeid. Zoals elders werd ook hier met de beschuldigende vinger gewezen naar stikstof en de (resterende) veehouderij.

Boer en natuur liggen vlak naast elkaar op het eiland. Het landbouwgebied in de Banckspolder omvat ongeveer 280 hectare. Direct naast de weilanden van de boeren ligt het natuurgebied. Om de stikstofuitstoot vanuit de veehouderij te verminderen, wilde de Provincie Friesland in 2014 een van de melkveehouderijbedrijven aankopen om een bufferzone tussen beide te realiseren.

Stikstofbelasting nam juist toe

De 7 overgebleven boeren kwamen daarop met een eigen plan, ze verminderden in 2021 vrijwillig het totaal aantal melkkoeien van 606 naar 375 om zo de stikstofemissie en -depositie met 38 procent te laten afnemen. Ze kregen daarvoor een tijdelijke subsidie en begonnen een eigen kaaslijn VanSchier om daarmee de verminderde melkinkomsten te compenseren.

Jammer genoeg bleek uit metingen in 2023 dat de stikstofbelasting sinds het jaar daarvoor niet was afgenomen, maar integendeel juist was toegenomen. Een raadsel voor alle betrokkenen. Op Schiermonnikoog is nauwelijks verkeer, dus dat kon de reden niet zijn.

CLM ontdekte toch een stikstofreductie

Stikstofprofessor Erisman die bij het project had geadviseerd, wees op het feit dat er geen nulmeting was gedaan. De Provincie Friesland liet een particulier bureau CLM onderzoek doen en ra ra (‘wiens brood men eet, diens woord men spreekt’), CLM kwam met een andere methode tot de bevinding dat er ten opzichte van 2015 toch een stikstofreductie van 21% was geweest. Project gered, iedereen tevreden.

Toch verklaart ook dat rapport niet waarom er met een reductie van de veestapel van 38% slechts een stikstofreductie van 21% zou zijn. En al helemaal wordt met een wijde boog heengelopen om de conclusie dat stikstof en/of de veehouderij toch minder allesbepalend zijn voor de staat van de natuur. Kennelijk is nog niet overal het boek De Stikstoffuik van Arnout Jaspers bekend.

Twintigduizend ganzen

Er zijn natuurlijk wel een paar redenen voor een beperkte vermindering van de stikstofbelasting op Schiermonnikoog. Het eiland wordt bezocht door een jaarlijks toenemend aantal overwinterende ganzen (momenteel zijn dat er al 20.000). Die ganzen worden beschermd.

Volgens een berekening van het RIVM is de stikstofbelasting van 65 ganzen vergelijkbaar met die van 1 koe. Die ganzen zijn er niet het gehele jaar, maar worden gedoogd van 1 november tot 1 juni. De Provincie Friesland heeft de Banckspolder in die periode als foerageergebied voor ganzen aangewezen. De boeren krijgen daar een beperkte vergoeding voor, maar missen daardoor de eerste en belangrijkste grassnede.

Een kleine rekensom leert dat 20.000 ganzen gedeeld door 65×7 maanden gedeeld door 12 maanden van het jaar ongeveer op een stikstofbelasting van 180 koeien uitkomt. Waar de boeren 231 koeien hebben weggedaan, is die stikstofvermindering al grotendeels teniet gedaan door het nog steeds toenemend aantal beschermde ganzen.
Ook al laat Natuurmonumenten het natuurgebied extensief begrazen; de tientallen Sayaguesa runderen zorgen daar ook voor stikstofbelasting.

De boeren op Schiermonnikoog hebben hun nek uitgestoken.

De tijdelijke overheidssubsidie helpt hen een beetje. Van de eigen kaaslijn wordt een hogere melkopbrengst van 5-10 procent verwacht, maar dat compenseert niet een vermindering van het melkgeld van 38 procent.

Toerisme

Inmiddels heeft de Provincie Friesland een ander bureau ingeschakeld om '*het stikstofplafond juridisch te borgen in het omgevingsplan van de gemeente*', vrij vertaald om ervoor te zorgen dat geen boer het in zijn hoofd haalt om er toch weer een paar koeien bij te nemen.
Schiermonnikoog wordt jaarlijks door 300.000 toeristen bezocht. Gelukkig hebben de boeren op het eiland een neventak, variërend van minicampings, verhuur van groepsaccommodaties en appartementen tot paardrijtochten. Hopelijk voor hen wordt die neventak straks niet hun hoofdbedrijf.

De meeste boeren in de rest van Nederland hebben niet de luxe van zoveel toeristische bezoekers. Maar ook afgezien daarvan is het uit oogpunt van voedselzekerheid onverstandig om de landbouw en veeteelt in ons land zo te verwaarlozen.

*****Joost Schepel*** *was advocaat, directeur en eigenaar van reisbureaus.*

Wynia's Week *verschijnt drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee,* ***ook in het nieuwe jaar 2025****? Kijk* ***HIER****. Hartelijk dank!*